

Свети Сава

Српски летописци позног средњег вијека су махом почињали српску историју од Стефана Немање и његовог сина Растка Немањића – Светог Саве. Претходних неколико вијекова и са њима владари из рода Властимировића и Војислављевића, па и свети краљ Јован Владимир, као да су били заборављени. Међутим, иако нису почетак наше историје Немањићи представљају преокрет у њој.

Најмлађи син великог жупана Стефана Немање, принц Растко, напуштањем владавине над покрајином Хум и одласком у манастир није изазвао само својевремени скандал и опште запрепашћење тиме што добровојно бира монашки, а не принчевски живот, већ је тим избором поставио темеље и смјернице даље развоја наше културе. Његово вријеме јесте конститутивни период српске средњовјековне културе, доба када се формирала српска индивидуалност на свим плановима националног живота: вјерском, политичком, умјетничком, културном.

У својој личности Сава је објединио свештеника и законодавца, градитеља и просветитеља, књижевника и добротвора. Он оснива Жичку архиепископију, саставља „Законоправило“, гради Хиландар – свеучилиште и културни центар, оснива прву болницу у Студеници. Сава, дакле, породично богаство не троши на лична уживања већ на народну корист и изградњу друштва којем припада. И због тога је он Светитељ, јер је дао предност духовном над материјалним. Савино одређење за небеско царство одредило је даљи живот династије Немањић: скоро сви владари од Стефана Немање па надаље су пред крај живота одлазили у манастир. Такође, утицало је на формирање народносне свијести и у великој мјери одредило токове наше историје. Светоставски завјет, тј. избор онога што је исправно и праведно, водио је и кнеза Лазара. И управо тај светосавски завјет је Лазара учинио великим, јер без њега Лазарева смрт би изгледала као безумна погибија. На томе завјету – Савином и Лазаревом одређењу, настала је читава народна књижевност чија суштина би се могла изразити стихом: „Земаљско је за малена царство, а Небеско увијек и довијека“ и чија би се педагошко-социјална функција могла изразити ријечима мајке Јевросиме: „Немој сине говорити криво, ни по баби ни по стричевима већ по правди Бога јединога“. На темљима Савиног избора изградио се Петар Петровић Његош, на тим темљима се водила борба за ослобођење српског и осталих јужнословенских народа током 19. и почетком 20. вијека. Плодови светосавског одређења, те велике идеје у српској култури су „Бесаде под гором“ светог Николаја Жичког, „Молитва“ Милутина Бојића, Шантићево „Јутро на Косову“, збирка пјесама „Тражим помиловање“ Десанке Максимовић, Пупинова дјелатност и његова биографија „Од пашњака до научењака“, живот и дјело патријарха Павла...

Сава је, како каже његов тропар, био учитељ пута који води у живот, дао је смјернице и формативно утицао на наше народно биће, те га због тога и славио као Првог међу нама. Срећна вам школска слава Свети отац Сава.